

Akşehir Sancağından Kıbrıs Adasına Sürülmüş Aileler

Volkan ERTÜRK*

ÖZET

Kıbrıs adası, coğrafi ve stratejik özellikleri açısından tarih boyunca birçok devletin sahip olmak istediği bir merkez olmuştur. Bu özelliklerinden dolayı Osmanlı devleti 1571 tarihinde Kıbrıs'ı fethetmiştir. Osmanlı Devletinin Kıbrıs adasını fethetmesini müteakip bölgede tahrir uygulaması uygulanmış olup 905 köyde yerleşim tespit edilmiş, 76 terk edilmiş ve harap köyün olduğu anlaşılmıştır. Osmanlı Devleti fetih sonrası adanın şenlendirilmesi adına Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden buraya sürgün usulüyle iskânlar gerçekleştirmiştir. Bu iskân politikası incelendiğinde kendi istekleriyle gidenler olduğu gibi sürgüne tâbi tutulan yöre ahalisinden her on hanede bir hane olmak üzere sürgün siyaseti takip edilmiştir. Akşehir sancağının merkez kazası Akşehir'den 122, Ilgun'dan 48, İshaklı'dan ise 88 hane sürgün olarak deftere yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Akşehir, Kıbrıs, Sürgün, İshaklı, Ilgun, Hâne*

The Families Which Were Exiled From Akşehir Sanjak To Cyprus Island

ABSTRACT

The island of cyprus, with respect to its geographic and strategic characteristics has been a center many states wanted to acquire throughout the history. In view of these characteristics Ottoman Empire conquered it in 1571. After the conquest tahrir was carried out in the region and it was found out there were settlements in 905 villages, there were 76 abandoned and ruined villages. Ottoman Empire in order to liven up the island after the conquest, carried out an settlement policy here through exiles from different regions of Anatolia. When we analyze this settlement policy, it is understood that while there were people who settled voluntarily, there was an exile policy according to which in the area subject to exile one every ten hane was exiled. 122 from Akşehir which was the principal town of Akşehir Sanjak, 48 from the town of Ilgun and 88 hane from the town of İshaklı were registered an exile.

Key Words: *Akşehir, Kıbrıs, Exile, İshaklı, Ilgun, Hâne*

Kıbrıs adası, coğrafi ve stratejik konumu gereği tarih boyunca bölgede hâkim olmak isteyen devletlerin sahip olmak istedikleri bir merkez olmuştur. XVI. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin takip etmiş olduğu Memluk Devletine hâkim olma siyasetinin bir sonucu olarak Suriye ve Mısır fethedilmiş, bununla beraber

---

* Dr., Milli Eğitim Bakanlığı/İstanbul, E-mail: volkanerturk@mynet.com

Osmanlı Devleti'nin güney sahillerinin güvenliği açısından Kıbrıs'ın fethi bir zaruret haline gelmiştir.¹

Bu dönemde özellikle Kıbrıs, Venedikli korsanların üs noktası haline gelmiş, bu korsanlar hem Müslümanlara ait ticaret gemilerine saldırıyorlar hem de hacca giden Osmanlı gemilerini rahatsız ediyorlardı. Nihayetinde Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin fetvası² ile II. Selim Kıbrıs adasına sefer emrini vermiştir. 16 Mayıs 1570 tarihinde donanmanın İstanbul'dan ayrılmasıyla başlayan Kıbrıs seferi, Lala Mustafa Paşa'nın 6 Ağustos 1571 günü Magosa şehir ve kalesine girmesiyle sona erdi.³

Bu tarihten sonra Kıbrıs adası bir eyalet olarak kabul edilerek Avlonya Sancakbeyi Muzaffer Paşa buraya ilk beylerbeyi olarak tayin edilmiştir. Bir müddet sonra Kıbrıs Beylerbeyliği'ne Sinan Paşa, Magosa Sancakbeyliği'ne ise Hamza Bey tayin edilmişlerdir.⁴ Fetih sonrası Kıbrıs Beylerbeyliği'nin güçlendirilmesi adına yapılan düzenlemeler ile Alaiye, Sis, Tarsus ve İç-il sancakları Kıbrıs eyaletine bağlanarak Anadolu ile Kıbrıs'ın bütünleşmesi sağlanmıştır.⁵

Osmanlı Devletinin Kıbrıs adasını fethetmesini müteakip bölgede tahrir işlemi tatbik edilmiş, tahrir sonuçlarına göre 905 köyde iskân tespiti yapılmış olup 76 terk edilmiş ve harap köyün olduğu anlaşılmıştır.⁶ Osmanlı Devleti fetih sonrası adanın şenlendirilmesi adına sürgün politikasını takip etmiştir. Bu politika incelendiğinde kendi rızalarıyla gidenler olduğu gibi sürgüne tâbi tutulan yöre ahalisinden her on hanede bir hane olmak üzere sürgün siyaseti takip edilmiştir. Sürgüne tâbi tutulanlar belli bir süre vergilerden muaf olmak ve iskân edildikleri yerler kendilerine mülk olarak verilmek gibi şartlarla sürgüne tâbi tutulmuşlardır. Ayrıca sürgüne konu olan ailelerin değişik meslek guruplarına mensup kişiler olmalarına da itina gösterilmiştir.⁷

¹ Kıbrıs'ın fethi ve Kıbrıs seferi ile ilgili olarak Bkz. Mehmet Akif Erdoğan, "Kıbrıs'ın Türkler Tarafından Fethi ve İlk İskân Teşebbüsü", *Kıbrıs'ın Dünü-Bugünü Uluslar Arası Sempozyumu (28 Ekim-2 Kasım 1991) Tebliğleri*, Ankara 1993, s. 45-50; Halil İnalçık, "Kıbrıs'ın Fethi'nin Tarihi Manası", *Kıbrıs ve Türkler*, Ankara 1964, s. 21-26; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi III/1*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988, s. 9-14; Özcan Mert, "Şerifi'nin Fetihname-i Kıbrıs'ı", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, 4-5, İstanbul 1974, s. 49-78; Besim Darkot, "Kıbrıs", *İA*, VI, s. 674; Nuri Çevikel, *Kıbrıs Akdeniz'de Bir Osmanlı Adası (1570-1578)*, Kırık Yedi Numara Yayıncılık, İstanbul 2006, s. 61-69; Recep Dündar, "Kıbrıs'ın Fethi", *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, X, Ankara 2002, s. 669-675; İdris Bostan, "Kıbrıs Seferi Günlüğü ve Osmanlı Donanması'nın Sefer Güzergâhı", *Dünden Bugüne Kıbrıs Meselesi*, Yay. Haz. Ali Ahmetbeyoğlu-Erhan Afyoncu, İstanbul 2001, s. 11-35; Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı, *Kıbrıs'ın Fethi 1570-1571*, Ankara 1986, s. 47-80; Selaniki Mustafa Efendi, *Tarih-i Selaniki*, I, (Haz. Mehmet İpşirli), İstanbul 1989, s. 77-79.

² Ebussuud Efendi verdiği fetvada, adanın geçen asırlarda fethedilmiş olması dolayısıyla, burada Müslümanların tarihi hakları olduğunu, diğer taraftan Venediklilerin Müslüman gemilerine taarruz etmeleri veya taarruz edenlere karşı tedbir almamaları gibi sebeplerden dolayı fethi meşru olarak görmüştür. Bkz. H. Fikret Alasya, *Tarihçe Kıbrıs*, Ankara 1988, s. 26-27; Besim Darkot, *a.g.m.*, s. 674.

³ Cengiz Orhonlu, "Osmanlı Türklerinin Kıbrıs Adasına Yerleşmesi", *Milletler Arası Birinci Kıbrıs Tetkikleri Kongresi(14-19 Nisan 1969)*, Ankara 1971, s. 91.

⁴ Recep Dündar, "Kıbrıs'ın Fethi ve İskânı", *Osmanlı*, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 633.

⁵ Turan Gökçe, "1572-1573 yıllarında Kıbrıs'ta İskân edilmek Üzere Karaman ve Rum Vilayetlerinden Sürülen Aileler", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, II, İzmir 1999, s. 9.

⁶ Halil İnalçık, "Ottoman Policy and Administration in Cyprus After the Conquest" *Milletler Arası Birinci Kıbrıs Tetkikleri Kongresi(14-19 Nisan 1969)*, Ankara 1971, s. 61.

⁷ Osmanlı Devleti'nde Kıbrıs adasına yapılmış sürgünler ile alakalı daha geniş bilgi için Bkz. Yusuf Halaçoğlu, "Osmanlı Döneminde Kıbrıs'ta İskân Politikası", *Kıbrıs'ın Dünü-Bugünü Uluslar Arası Sempozyumu(Gazi Magusa 28 Ekim-2 Kasım 1991)*, Ankara 1993, s. 57-61; Mehmet Akif Erdoğan, "Beşşehir ve Seydişehir Kazalarından Kıbrıs Adasına Sürülmüş Aileler", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XI, İzmir 1996, s. 9-15; Alaaddin Aköz-Doğan Yörük, "Aksaray Sancağından Kıbrıs Adasına Sürgün Aileler", *Fırat Üniversitesi*

Kıbrıs adasına sürgün naklini ihtiva eden hüküm 22 Eylül 1572 (13 Cemaziyevvel 980) tarihli olup Karaman, Anadolu, Zülkadriye eyaletlerindeki kadılara hitap etmekte idi. Genel sürgün hükmünde yukarıda ifade edilen eyaletlerdeki kazalarda her 10 aileden bir ailenin sürgün yazılması, buna ilaveten çiftçi veya esnaf olup olmadıklarının isim ve cisimleri ile bir defter halinde tespit edilmesi de kadılara verilen emirler arasında idi.⁸

Bu hükmün yayınlanmasından kısa bir süre sonra Kıbrıs adasına göç etmek isteyenlerin isimleri kaza kaza defter halinde tespit edilmiş, nihayetinde defter tamamlanarak Kasım 1572'de İstanbul'a sunulmuştur. Karaman eyaletine tâbi kazalardan sürgün edileceklerin listesini ihtiva eden Başbakanlık Osmanlı Arşivi Kamil Kepeci Tasnifi Mevkufat Kalemî 2551 numarada kayıtlı 1572 tarihli defterde toplam 12 kazadan 1682 hanenin sürgün yazıldığı tespit olunmuştur. Ailelerin kazalara dağılımı şu şekildedir. Akşehir 122, İshaklı 88, Ilgun 48, Beyşehir 262, Aksaray 225, Seydişehir 202, Anduğu 145, Develihisar 197, Koçhisar 88, Ürgüp 64, Bor 69, Niğde 172'dir.⁹ Yukarıda ifade edilen sayılardan da anlaşılacağı üzere Akşehir sancağı genelinden bu tarihte sürgün olarak kaydedilen hane sayısı 258'dir.

Tetkik edilen defterlerde hanelerin kız ve erkek çocuk sayıları ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Fakat Akşehir, Ilgun ve İshaklı'dan gönderilen ailelerin hiçbirinin çocukları kayıtlı değildir. Bu durumun sebebi malum olmamakla beraber kayıtlı olan kazalardaki hanelere bakıldığında Akşehir sancağında ortalama hane başına iki çocuğun sürgün yazılmış olabileceği tahmin edilmektedir.

Karaman eyaletinden Kıbrıs adasına sürgün olarak yazılanların ekser umumisi Müslüman Türklerdir. Ancak istisna olmakla birlikte Hristiyan ailelerin de sürgün olarak iskân edildikleri görülmektedir. Niğde'nin Ermeni mahallesinden Bahtiyar bin Hüdaverdi ve Hüdaverdi bin isimli iki Ermeni'nin defterde kayıtlı oldukları görülmektedir. Yine Rum mahallesinden Nikola bin Ayvaz ve Sarı bin Ayvaz isimli Rumlar kürekçi olarak yazılmış ve kefil olarak da Grekos bin Ahmed ve Samid bin Tanrıverdi kaydedilmiştir.¹⁰

Osmanlı Devleti Kıbrıs adasına sürgün edilen ailelerin bölgeye gidip gitmediklerini sıkı bir şekilde teftiş etme yolunu takip etmiştir.¹¹ 1574 yılında sürgün olarak kaydedilenlerin yerlerine gidip gitmediklerinin tahkiki amacıyla yapılan bir teftişte Akşehir ve Ilgun kazâlarından sürgün olarak yazılan bazı hanelerin yerlerine

Orta Doğu Araştırmaları Dergisi, II/1, Elazığ 2004, s. 83-97; Behset Karaca, "XVI. Asırda Teke Yöresinden Kıbrıs'a Yapılan Sürgünler", *Osmanlı*, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 649-652; Turan Gökçe, "1572-1573 Yıllarında Kıbrıs'ta İskan Edilmek Üzere Karaman ve Rum Vilayetlerinden Sürülen Aileler", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, II, İzmir 1999, s. 9-18; Ronald C. Jennings, *Christians and Muslims in Ottoman Cyprus and the Mediterranean World*, 1571-1640, Newyork 1993, s. 212-239.

⁸ BOA. MD 19, s. 334-335, hüküm 669, Bu sürgün hükmü daha önce muhtelif araştırmacılar tarafından yayımlandı. Bkz. Ömer Lütfi Barkan, "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskan ve Kolonizasyon Metodu Olarak Sürgünler", *İFM*, XI/1-4 (Ekim 1949-Temmuz 1950), s. 550-553; H. Fikret Alasya, *a.g.e.*, s. 59-61; Bu hükmün tafsilatlı değerlendirme ve yorumu için Bkz. Halil İnalcık, "Ottoman Methods of Conquest", *Studia Islamica*, II, 1954, s. 123.

⁹ BOA. KK 2551, s. 1-120.

¹⁰ BOA. KK 2551, s. 82.

¹¹ "Defter oldur ki vilayet-i Karaman'dan emr-i şerifle cezîre-i Kıbrıs'a yazılan hanelerden gitmeyen ve bedel gönderen ve gaybet edenler ber mucib-i emr-i teftiş olunup südde-i saadete irsal olundukta bazı haneler şiddet-i şitâ ve bud-i mesafe sebebinden yoklanmayub kalmışlar idi. Onlar dahi yoklanub meşruban defter olunub südde-i saadet bahşe irsal olundu" BOA. KK 2551, s. 101.

gitmedikleri tespit olunmuştur. Fakat buldukları yerlerin ahalisi onların yerlerine başkalarını göndermiştir. Ilgun kazâsına tâbi Şeyh Nevruz karyesinden Turgud oğlu Mehmed kendi isteği ile sürgün yazılmış olup köydeki mal varlığını 50 altına satmış, köy ahalisi de ona 100 altın harçlık vererek Kıbrıs'a göndermişlerdir.¹² Yine Ilgun kazâsına tabi Avşar karyesinden Alagöz oğlu İsmail sürgün yazılmış, fakat köyden firar edince köy halkı Mahmud isimli bir şahsa 100 altın vererek Kıbrıs'a göndermişlerdir.¹³ Akşehir'e bağlı Karabulud karyesinden 6 hane sürgün yazılmış, üç hane Kıbrıs'a giderken diğer üç hane gitmemiş, gitmeyenlerin derhal bulunup gönderilmeleri emredilmiştir.¹⁴

Akşehir sancağı dâhilinde sürgün olarak gitmelerine muafiyet sağlanan derbend teşkilatı ile alakalı kayıtlara da rastlamaktayız. Akşehir de bu teşkilatın hizmetlerinin karşılığında her türlü örfî vergilerden olduğu gibi sürgün emrinden de muaf olmaları gerektiği Akşehir kadısına gönderilen emir doğrultusunda bildirilmiştir.¹⁵

Osmanlı Devleti, Kıbrıs adasına yapılacak gönüllü göçü teşvik edebilecek bazı önlemler de almıştır. Bununla alakalı olarak devlet, Kıbrıs'a göç edenlerden iki-üç yıllık bir dönem boyunca vergi almama yolunu dahi uygulamıştır.¹⁶ Bazı durumlarda ise Kıbrıs'a yapılan bu sürgünler sırasında sürgün emrine uymak istemeyenlerin devlet görevlilerine rüşvet verdikleri veya bazı devlet görevlilerinin rüşvet talep ettikleri sıklıkla karşılaşılan durumlardandır.¹⁷

Osmanlı Devleti, Kıbrıs'a zorunlu göçe tâbi tutulan hanelerin göç ettikleri mahallerde kendi mesleklerini tatbik etmelerini arzuluyordu. Bu anlayış doğrultusunda yayınlanan genel bir emirde bir çiftçinin askerlere tahsis edilmiş kadrolara kesinlikle tayin edilemeyeceği belirtilmiştir.¹⁸

Osmanlı Devleti, Kıbrıs'a gönderilecek sürgün ailelerinin tespitinde İç ve Güney Anadolu'da ortaya çıkan ayaklanmalara sebep olan şahısları, suçluları seçerek bölgede istikrar ve güveni sağlamaya da dikkat etmiştir. Ayrıca Kıbrıs'a gittiklerinde kendilerine ev ve toprak verilecek olan bu kitleleri kaynaştırarak yeni bir toplum oluşturmak ve bunları orada kontrol altında tutmak siyasetini takip etmiştir.¹⁹

Kıbrıs adasına gönderilecek haneleri tespit amacına yönelik Akşehir Sancağı Hüseyin Çavuş mübaşeretî ve Akşehir müvellâsı Ömer bin Cemaleddin marifetiyle tahrir edilmiştir. Akşehir kazasının defteri Kasım 1572 yılında tanzim edilmiş olup Akşehir kazasından bazı köylerin vakıf karyesi olması ve bazılarının da tahrir esnasında firar etmesi sebebiyle eksik olan defterde 122 nefer kaydedilmiştir.²⁰ Yine aynı kişiler tarafından tahrir edilen Ilgun kazâsı tahriri Aralık 1572 tarihinde tamamlanmış olup 48 nefer sürgün kaydedilmiştir.²¹ İshaklı kazâsından da 88 nefer sürgün kaydedilmiş olup Kasım 1572'de yazımı tamamlanmıştır.²²

¹² BOA. MAD 22089, s. 4.

¹³ BOA. MAD 22089, s. 2.

¹⁴ BOA. MAD 22089, s. 14.

¹⁵ Ömer L. Barkan, *a.g.m.*, s. 555

¹⁶ BOA, MD 43, s. 134/214.

¹⁷ BOA. MD 26, s. 61/162.

¹⁸ BOA. MD 31, s. 374/833.

¹⁹ Recep Dünder, *a.g.m.*, s. 641.

²⁰ BOA. KK 2551, s. 119-120.

²¹ BOA. KK 2551, s. 111-112.

²² BOA. KK 2551, s. 115-116.

Ilgun kazâsından kayıtlı 48 neferin 5'i Ilgun şehir merkezinden yazılmış olup 43'ü ise Ilgun köylerinden kaydedilmiştir. 48 neferin 6'sı kendi rızalarıyla 9'u hariçten gelenler, 4'ü haric-ez-defter, geri kalan 29 nefer ise kendilerine isnad edilen suçlarıyla kaydedilmiştir. Kazâ dâhilinde kayıtlı 48 neferin 3'ü hayat, 2'si cüllah, 1'i kalaycı, 2'si çiftçidir. Geriye kalan 40 nefer ise vasıfsızdır.²³

İshaklu kazâsından kayıtlı 88 neferin 3'ü İshaklu şehir merkezinden yazılmış olup 85'i ise İshaklu köylerinden kaydedilmiştir. 88 neferin 59'u kendi rızalarıyla 12'si hariçten gelenler, 2'si haric-ez-defter, geri kalan 15 nefer ise kendilerine isnad edilen suçlarıyla kaydedilmiştir. Kazâ dâhilinde kayıtlı 88 neferin 22'si çiftçi, 4'ü cüllah, 1'i başmakçı, 1'i hatib, 1'i kazancıdır. Geriye kalan 59 nefer ise vasıfsızdır.²⁴

Akşehir kazâsından kayıtlı 122 neferin 2'si Akşehir şehir merkezinden yazılmış olup 120'si ise Akşehir köylerinden kaydedilmiştir. 122 neferin 30'u kendi rızalarıyla 26'sı hariçten gelenler, 12'si haric-ez-defter, geri kalan 54'nefer ise kendilerine isnad edilen suçlarıyla kaydedilmiştir. Akşehir kazâsından sürgün yazılanların mesleki özellikleri ise belirtilmemiştir.²⁵

1572 Tarihinde Ilgun Kazâsından Kıbrıs'a Sürülen Haneler (Tab. 1)

Hane Adı		Köy- Mahalle	Hane Adı		Köy- Mahalle
1	Abdulaziz b. Said (sârik)	Sebiller	25	Hüseyin b. Yılcı (şerir ve şaki)	Balkı
2	Abdurahman b. Abdullah (şaka ile maruf)	Ruus	26	Hüseyin b. Turgud (şaka ile maruf)	Mahmud Hisarı
3	Abdurahman b Armağan (sirkat ile mütthem)	Ilgun merkez	27	İsmail b. Alagöz (haricden gelmiş)	Bulcuk
4	Abdurrahman b. İbrahim (haricden gelmiş)	Sadık	28	Ragıp b. İskender (şaka ile maruf)	Ilgun merkez
5	Abdulaziz b. Said (şaka ile maruf)	Sebiller	29	Kalfa b. Balı (rızasıyla)	Göstere
6	Ahmed b. Abdullah (rızasıyla)	Yuva Yaltuk	30	Koca b. Emirşah (katil)	Ilgun
7	Ahmed b. Yakub (şaka ile maruf)	Döğer	31	Kel Ragıp b. İsmet (haricden gelmiş)	Göstere
8	Alaaddin b. Abdi (haric ez defter)	Çakırcı	32	Küçük b Erdi (şaka ile maruf)	Şeyhler
9	Ali b. Durak (şirret ile maruf)	Yuva Yaltuk	33	Mahmud b. Kılıç (şaka ile maruf)	Geçid
10	Ali b. Nebi (haric ez defter)	Yenice	34	Mahmud b. Ahmed (şaka ile maruf)	Döğer

²³ BOA. KK 2551, s. 111-112.

²⁴ BOA. KK 2551, s. 115-116.

²⁵ BOA. KK 2551, s. 119-120.

11	Arslan b. Seydi (haricden gelmiş)	Mahmud Hisarı	35	Mahmud b. Hızır (şaka ile maruf)	Dibek
12	Bayezid b. Mustafa (şaka ile maruf)	Derzi	36	Mahmud b. Turgud (rızasıyla)	Şeyhler
13	Beşir b. Genç Arslan (şaki-i şerir)	Yendiğin	37	Mehmed b. Veli (haricden gelmiş)	Bödük
14	Cemre b. Yusuf (haric ez defter)	Geley	38	Menteşe b. Eyvani (rızasıyla)	Yuva Yaltuk
15	Dede b. Musa (şaka ile maruf)	Döger	39	Musa b. İskender (şirret ve şekavet)	Bulcuk
16	Durmuş b. (haricden gelmiş)	Mahmud Hisarı	40	Mustafa b. Bayezid (şaka ile maruf)	Derzi
17	Fakih b. Mustafa (rızasıyla)	Ayaslar	41	Mustafa b. Veli (sârık)	Ayaslar
18	Ferhad b. Ali (hiyanet içindedir)	Yendiğin	42	Ahmed b. Budak (haric ez defter)	Çakırcı
19	Gani b. Mehmed (haricden gelmiş)	Kembos	43	Ramazan b. Ali (şaka ile maruf)	Ilgun merkez
20	Hamza b. Halim (şaka ile maruf)	Saraycık	44	Saruhan b. İsmail (şaka ile maruf)	Mahmud Hisar
21	Hamza b. Hasan (rızasıyla)	Göstere	45	Süleyman b. Veli (şaka ile maruf)	Bödük
22	Hersek b. Ali (şaka ile maruf)	İlyaslar	46	Şahraman b. Kara (şaki ve haindir)	Ruus
23	Hızır Balı b. İskender (sarık)	Ilgun merkez	47	Ümran b. Beğ (sarık)	Ruus
24	Musa b. Durmuş (haricden gelmiş)	Yendiğin	48	Yusuf b. Osman (şaka ile maruf)	Balkı

1572 Tarihinde İshaklı Kazâsından Kıbrıs'a Sürülen Haneler Tab. 2

Hane Adı		Köy- Mahalle	Hane Adı		Köy- Mahalle
1	Abdi b. Veli (rızasıyla)	Kırca	45	Arslan v. Mahmud (rızasıyla)	Akça Şehir
2	Ahmed v. Davud (şaka ile maruf)	Akkoyunlu	46	Hacı v. Abid (rızasıyla)	Bennak
3	Ahmed v. Veli (rızasıyla)	Akkoyunlu	47	Abdi v. Yusuf (rızasıyla)	Tuzlukçu
4	Ali v. Yusuf (rızasıyla)	Dere	48	Hacı v. Ahmed (rızasıyla)	Koşi
5	Alagöz v. Abdullah (rızasıyla)	Akkoyunlu	49	Hanefi (rızasıyla)	Dere
6	Arslan v. Sarı (rızasıyla)	Eber	50	Haydar v. Abdullah (rıza)	Cemaat üyesi

				ile)	
7	Aydın v. Hoca (haricden gelmiş)	Ecem	51	Haydar v. Abdullah (rıza ile)	Bennak
8	Balı v. Hızır (haricden gelmiş)	Çiftlik	52	Hızır v Mehmed (rızasıyla)	Cemaat üyesi
9	Behram v. Abdullah (rızasıyla)	Cemaat üyesi	53	Balı v. Çolapverdi (rızasıyla)	Akkoyunl u
10	Bilal v. Abdullah (rızasıyla)	Koşi	54	Hüseyin v. Hamza (rızasıyla)	Cemaat üyesi
11	Budak v. Hacı (haric ez defter)	Yaka Hasenek	55	Hüseyin v. Veli (rızasıyla)	Yenice
12	Budak v. Hacı (haricden gelmiş)	Burhan	56	İbad v. Şemseddin (haricden gelmiş)	Boğaz Tatar
13	Budak v. Turhan (rızasıyla)	Çiftlik	57	İbrahim v. Durmuş (rızasıyla)	Cemaat üyesi
14	Candaroğlu (şaka ile maruf)	Oğuz	58	İbrahim v. Veli (şaka ile maruf)	Ağos
15	Cemal v. Şenlik (rızasıyla)	Kırca	59	İbrahim v. Mehmed(rızasıyl a)	Çiftlik
16	Çoban v. Ali (rızasıyla)	Koşi	60	İlyas v. Kasım (şaka ile maruf)	İshaklu merkezi
17	Dede Balı (rızasıyla)	Dere	61	İlyas v. Satılmış (şaka ile maruf)	Yenice
18	Dediği v. Aydın (rızasıyla)	Tuzlukçu	62	İskender v. Haydar (rızasıyla)	Bennak
19	Dediği v. Mustafa (şaka ile maruf)	Ortaca	63	İvaz v. Mürevvet (rızasıyla)	Kırca
20	Derviş v. Bahşayış (rızasıyla)	Eber	64	İvaz v. Satılmış (şaka ile maruf)	Koşi
21	Derviş v. Mahmud (şaka ile maruf)	Eber	65	Kaya v. Hasan (rızasıyla)	Akçaşehi r
22	Durdu v. Şahi (rızasıyla)	Beğ Tatarı	66	Kasım v. Abdullah (rızasıyla)	Koşi
23	Durmuş v. Kuşluk	Dere	67	Kasım v.	Akkoyunl

	(rızasıyla)			Abdullah (rızasıyla)	u
24	Emre v. Hüdaverdi (haricden gelmiş)	Tataran	68	Kılıç v. Nefs (rızasıyla)	Tataran
25	Emre v. Küçük (haric ez defter)	Eber	69	Kuriş v. Koşi (rızasıyla)	Koşi
26	Ferhad v. Abdullah (rızasıyla)	Koşi	70	Mehmed v. Abdullah(rızasıyla)	Kozağacı
27	Gazi v. Nasuh (şaka ile maruf)	Yaka Hasenek	71	Mehmed v. Resul (haricden gelmiş)	Eber
28	Gazi v. Şahin (rızasıyla)	Kondulu	72	Mehmed v. Veli (haricden gelmiş)	Kondulu
29	Mehmed v. Elvan (rızasıyla)	Ali Pir	73	Pir veli v. Sevindik (rızasıyla)	Akkoyunlu
30	Mehmed v. Veli (rızasıyla)	Kırca	74	Ramazan v Ahmed (rızasıyla)	Yenice
31	Memi v. Hızır (rızasıyla)	Dere	75	Ramazan v. Hamza (haric)	Çakırlar
32	Murad v. Abdullah (haricden gelmiş)	Tataran	76	Ramazan v. Mustafa (şaki)	Ortaca
33	Mustafa v. Ali Hacı (haricden gelmiş)	Yaka Hasenek	77	Sarı v. İsmet (rızasıyla)	Kondulu
34	Mustafa v. Lütü (şaka ile maruf)	Kırca	78	Sefer v. Hacı (rızasıyla)	İshaklu merkez
35	Muzaffer v. Davud (rızasıyla)	Ağ-Evli	79	Sevindik v. Pir Gedik (şirret)	Kırca
36	Nasuh v. Süleyman (rızasıyla)	Durud	80	Süleyman v. Arslan (rızasıyla)	Akkoyunlu
37	Nureddin v. Şaban (rızasıyla)	Çiftlik	81	Şah Ali v. Hüseyin (şaka ile maruf)	Oğuz
38	Nurullah v. Balı (rızasıyla)	Çiftlik	82	Ümran v. Kadim (rızasıyla)	Tuzlukçu
39	Nebi v. Kasım (rızasıyla)	Koşi	83	Veli v. Yunus (rızasıyla)	Akkoyunlu
40	Oğuz v. Abdullah (rıza)	Oğuz	84	Yakup v. Ali (rıza)	İshaklu

41	Orhan v. Yusuf (rızasıyla)	Ziyaret Öyüğü	85	Yusuf v. Abdullah (rızasıyla)	Yaka Hasenek
42	Osman v. İvaz (rızasıyla)	Kırca	86	Yusuf v. Abdullah (rızasıyla)	Akkoyunl u
43	Pir Gaib v. Ali (haricden gelmiş)	Yaylacık	87	Yusuf v. Abdullah (rızasıyla)	Akkoyunl u
44	Pir Kaya v. İvaz (şaka ile maruf)	Akkoyunl u	88	Yusuf v. Danışmend (haric)	Pir Ali

1572 Tarihinde Akşehir Kazâsından Kıbrıs'a Sürülen Haneler Tab. 3

Hane Adı		Köy- Mahall	Hane Adı		Köy- Mahalle
1	Abdi b. Aydın (şaka ile maruf)	Gürnas	62	Divane Yusuf b. Hasan (şaka ile maruf)	Gede
2	Abdurrahman b.Hamza (rızasıyla)	Değiş	63	Dur Ali b. Emir Ali (şaka ile maruf)	Altuntaş
3	Abid b. Yunus (şaka ile maruf)	Ortaköy	64	Durmuş b. Nebi (rızasıyla)	Karabulut
4	Ahmed b. Ahmed (haricden gelmiş)	Ağ-Ayid	65	Emreşah b. İlyas (ehl-i fesad)	Hisar
5	Ahmed b. Cafer (ihtiyariyle)	Durakçı	66	Emreşah b. İsmet (şaki)	Azarı
6	Ahmed b. Halil (şaka ile maruf)	Yunuslar	67	Genç Arslan b. Hacı baba (şaki)	Dipi
7	Ahmed b. Dur Ali (ihtiyariyle)	Reis	68	Gulşeni b. Safer (rızasıyla)	Doğanhisar 1
8	Ali b. Hacı (ihtiyariyle)	Burhan	69	Gündoğmuş b. Aydoğmuş(şaki)	Yaka
9	Ali b. Hüseyin (ihtiyariyle)	Ağrıs	70	Hacı b. Mevlamverdi (şaki)	Yazı Yahsiyan

10	Ali b. Mehmed (şaki)	Akşehir merkezi	71	Hacı b. Said (şaki)	Çakırlar
11	Ali b. Seydi (şaki)	Milyas	72	Halil b. Ali (ihtiyariyle)	Muarrif)
12	Ali Balı b. Yörükçü (şaki)	Ulupınar	73	Halil b. Cafer (haric ez defter)	Manahoş
13	Arslan b. Veli (haricden gelmiş)	Burhan	74	Halil b. Paşa (haric gelmiş)	Karaağa
14	Aydın b. Yavaş (şaki)	Yaka	75	Halil b. Resul (şaki)	Bekren
15	Bayram b. Şahraman (şaki)	Azarı	76	Hamza b. Nasuh (haric gelmiş)	Absarı
16	Bayram Kethüda b. Sinan (haric gelmiş)	Burhan	77	Hamza b. Ömer (ihtiyariyle)	Ağrıs
17	Bayezid b. Mustafa (ihtiyariyle)	Doğanhis ar	78	Hasan b. Hüseyin (şaki)	Eğrigöz
18	Budak b. Veli (rızasıyla)	Monos	79	Haydar b. Abdullah (haric ez defter)	Elfiras
19	Cafer b. Mümin (şaki)	Ağ-İn	80	Hızır Balı b. Hasan (şaki)	Seydi
20	Cemre b. Ömer (şaki)	Koçaş	81	Hoca b. Abdullah (haric)	Karabulud
21	Çatak Ali b. Balı (ihtiyariyle)	Muarrif	82	Hüdaverdi b. Hüseyin(rıza ile)	Doğanhisar 1
22	Davud b. Mustafa (ihtiyariyle)	Karaöyük	83	Hüseyin b. Ömer Seydi (haric)	Gürnas
23	Dede Balı b. Hamza (haric ez defter)	Manahoş	84	Hüseyin b. Receb (şaki)	Çakırlar
24	Derviş b. İsmet (haricden gelmiş)	Burhan	85	Hüseyin Hoca b. Kadem (haric)	Ağ-Ayid
25	Derviş b. Kara Emre	Muarrif	86	İbrahim b. Abdullah (haric ez defter)	Saraycık
26	Derviş b. Memi	Gerepolid	87	İbrahim b.	Dipi

	(haric ez defter)			İsmail (şaki)	
27	Divane Ali b. Seydi Ali (şaki)	Muarrif	88	İbrahim b. Şah (haric gelmiş)	Gürnas
28	Divane Sevindik b. Ali (şaki)	Koçaş	89	İlyas b. Mustafa (şaki)	Akşehir merkez
29	İlyas b. Süleyman (ihtiyariyle)	Kemer	90	Merdumşah b. Abdullah (haric gelmiş)	Boğaz Saray
30	İlyas b. Abdurrahman (şaki)	Karaöyük	91	Musa b. Hoca Ahmed (rıza ile)	Muarrif
31	İlyas b. Ömer (haric ez defter)	Yazı Yahsiyan	92	Musa b. Hoca Sufi (ihtiyariyle)	Absarı
32	İsa b. Memi (şaki)	Reis	93	Mustafa b. Ali (şaki)	Gürnas
33	İshak b. Kayhan (haric ve şaki)	Altuntaş	94	Mustafa b. Siyah (haric gelmiş)	Reis
34	İshak b. Nebi (şaki))	Doğanhisar	95	Nasuh b. Abdullah (haric ez defter)	Karabulud
35	İshak b. Orhan (şaki)	Yazı Yahsiyan	96	Nasuh b. Receb (şaki)	Yazı Yahsiyan
36	İsa Balı b. Kasım (şaki)	Saraycık	97	Nebi b. Ali (rızasıyla)	Doğanhisar 1
37	İsmail b. Abdi (haric ez defter)	Eğrigöz	98	Nebi b. Eber (haric gelmiş)	Doğanhisar 1
38	İsmail b. Hüseyin (rızasıyla)	Doğanhisar	99	Nebi b. İbrahim (ihtiyariyle)	Absarı
39	İsmet b. Abdi (şaki)	Karaarslan	100	Osman b. Davud (şaki)	Gaziler
40	Kadir b. Yetilmiş (ihtiyariyle)	Eğrigöz	101	Pir Ahmed b. Hüseyin (şaki)	Absarı
41	Kara Bayezid b. Mehmed (şaki)	Abdulcelil	102	Pir Gaib b. Sinan (şaki)	Kızılca
42	Kasım b. Hacı (haricden gelmiş)	Nadir	103	Ramazan b. Seydi (rızasıyla)	Doğanhisar 1

				)	
43	Kasım b. Umur (şaki)	Yazı Yahsiyan	104	Ramazan b. Mustafa (şaki)	Eğrigöz
44	Karagöz b. Veli (haricden gelmiş)	Nadir	105	Receb b. Yusuf (haricden gelmiş)	Gürnas
45	Kaya b. Bayram (şaki)	Ortaköy	106	Resul b. Mustafa (şaki)	Gürnas
46	Kızılbaşoğlu (haric ez defter)	Gaziler	107	Sarıgazi b. Nebi (şaki)	Seydi
47	Kondulu b. Ahmed (haricden gelmiş)	Gürnas	108	Saruhan b. Mehmed (haric ez defter)	Gönence
48	Lütfi b.Seydi Ali (şaki)	Akşehir merkez	109	Sefer b. Ömer (ihtiyariyle)	Koçaş
49	Mahmud b. Bayram (haricden gelmiş)	Altuntaş	110	Sefer b. Yahya (rızasıyla)	Boğazsaray
50	Mahmud b. Bekir (haricden gelmiş)	Nadir	111	Sevindik b. Hacı Mehmed (şaki)	Gönence
51	Mahmud b. Kayser (şaki))	Nadir	112	Seydi Ali b. Hüseyin (haric ez defter)	Karabulud
52	Mahmud b. Mehmed (haricden gelmiş)	Nadir	113	Seydi Ali b. Seferşah (şaki)	Yazı Yahsiyan
53	Mansur b. Piri (şaki)	Öziler	114	Sinan b. Veli (haricden gelmiş)	Nadir
54	Mehmed b. Okçu (haricden gelmiş)	Dere	115	Şahkulu b. Ali (haricden gelmiş)	Burhan
55	Mehmed b. Süleyman (şaki)	Silind	116	Şükrullah b. Erdoğan (şaki)	Karabulud
56	Mehmed b. Yusuf (rızasıyla)	Bekren	117	Togay b. Nasuh (ihtiyariyle)	Muarrif
57	Murad b. Veli (haricden gelmiş)	Nadir	118	Turhan b. Emre	Cabişlü

				(şaki)	
58	Musa b. Kaftan (haricden gelmiş)	Karaöyük	119	Veli b. Hacı (şaki)	Karaağa
59	Veli b. Süleyman (şaki)	Çepni	120	Yusuf b. Abdullah (rızasıyla)	Karabulud
60	Yahşi b. Yılğan (rızasıyla)	Kızılviran	121	Yusuf b. Cemil (haric-ez defter)	Gürnas
61	Yakub b. Veli (haricden gelmiş)	Nadir	122	Yusuf b. Kalfa (rızasıyla)	Doğanhisar 1

Sonuç

Kıbrıs, Osmanlı Devleti için sadece kendi güney sınırlarının muhafazası için değil, coğrafi ve stratejik konumu gereği dünyanın önemli ticaret yollarını kontrol edebilir bir konumda olması dolayısıyla da önemlidir. Bununla beraber özellikle Akdeniz'deki korsanlık faaliyetleri Türklere ait ticaret gemilerine zarar vermekte hac yolundaki Müslümanlara ise sıkıntı yaratmaktaydı. Tüm bu sebepler sonucunda Osmanlı Devletinin 1571'de Kıbrıs'ı fethetmesi zorunluluk haline gelmişti.

Osmanlı Devleti adanın fethini müteakip adanın iskân ve şenlendirilmesi adına sürgün politikasını tatbik etmiş, Anadolu'nun birçok yerinden olduğu gibi Akşehir sancağından da uygun görülenler adaya gönderilmiştir. Akşehir sancağından sürgün olarak kaydedilenlerin profilleri incelendiğinde önemli sayıda ailenin gönüllü olarak kendilerini sürgün yazdırdıkları görülmektedir. Bu durum iskân uygulamasının bir başarısı olarak da mütalaa edilebilir. Gönüllü ailelerin haricinde devletin, Anadolu'da asayiş bozan guruplar ile toprağı olmayan ahaliyi iskâna tabi tutması genel itibariyle oldukça yerindedir. Osmanlı Devleti bu uygulaması ile hem Anadolu toprakları üzerinde huzur ve asayiş sağlamayı hedeflemiş, hem de Kıbrıs adasının iskân ve şenlendirilmesini amaç edinmiştir.

Kıbrıs adasının fethini müteakip yapılan sürgünlerin Akşehir sancağının genel demografik yapısını etkilemediği görülmektedir. 1539 ve 1584 yılı tahrir sonuçları incelendiğinde sancak genelinde sürgünler neticesinde bir nüfus azalması olmadığı net bir şekilde görülmektedir.

Kaynakça**1- Arşiv Kaynakları**

- A- Başbakanlık Osmanlı Arşivi
 a) Maliyeden Müdevver Defter 22089
 b) Mühime Defterleri 26, 31, 43
 c) Sürgün Defteri KK 2551

2- Araştırma ve İncelemeler

- Aköz, Alaaddin-Yörük, Doğan, “Aksaray Sancağından Kıbrıs Adasına Sürgün Aileler”, *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi*, II/1, Elazığ 2004, s. 83-97;
 Alaysa, H. Fikret, *Tarihte Kıbrıs*, Ankara 1988, s. 26-27.
 Barkan, Ömer Lütfi, “Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Sürgünler”, *İFM*, XI/1-4 (Ekim 1949-Temmuz 1950), s. 550-553.
 Bostan, İdris, “Kıbrıs Sefer Günlüğü ve Osmanlı Donanması'nın Sefer Güzergâhı”, *Dünden Bugüne Kıbrıs Meselesi*, Yay. Haz. AliAhmetbeyoğlu-Erhan Afyoncu, İstanbul 2001, s. 11-35.
 Çevikel, Nuri, *Kıbrıs Akdeniz'de Bir Osmanlı Adası (1570-1578)*, Kırk Yedi Numara Yayıncılık, İstanbul 2006, s. 61-69.
 Darkot, Besim, “Kıbrıs”, *İA*, VI, s. 674.
 DüNDAR, Recep, “Kıbrıs'ın Fethi”, *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, X, Ankara 2002, s. 669-675.
 DüNDAR, Recep, “Kıbrıs'ın Fethi ve İskânı”, *Osmanlı*, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 633.
 Erdoğan, Mehmet Akif, “Kıbrıs'ın Türkler Tarafından Fethi ve İlk İskân Teşebbüsü”, *Kıbrıs'ın Dünü-Bugünü Uluslar Arası Sempozyumu (28 Ekim-2 Kasım 1991) Tebliğleri*, Ankara 1993, s. 45-50.
 Erdoğan, Mehmet Akif, “Beşşehir ve Seydişehir Kazalarından Kıbrıs Adasına Sürülmüş Aileler”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XI, İzmir 1996, s. 9-15;
 Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı, *Kıbrıs'ın Fethi 1570-1571*; Ankara 1986, s. 47-80.
 Gökçe, Turan, “1572-1573 yıllarında Kıbrıs'ta İskân edilmek Üzere Karaman ve Rum Vilayetlerinden Sürülen Aileler”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, II, İzmir 1999, s. 9.
 Halaçoğlu, Yusuf, “Osmanlı Döneminde Kıbrıs'ta İskân Politikası”, *Kıbrıs'ın Dünü-Bugünü Uluslar Arası Sempozyumu (Gazi Magusa 28 Ekim-2 Kasım 1991)*, Ankara 1993, s. 57-61;
 İnalçık, Halil, “Kıbrıs'ın Fethi'nin Tarihi Manası”, *Kıbrıs ve Türkler*, Ankara 1964, s. 21-26.
 İnalçık, Halil, “Ottoman Policy and Administration in Cyprus After the Conquest” *Milletler Arası Birinci Kıbrıs Tetkikleri Kongresi (14-19 Nisan 1969)*, Ankara 1971, s. 61.
 İnalçık, “Ottoman Methods of Conquest”, *Studia Islamica*, II, 1954, s. 123.
 Jennings, Ronald C, *Christians and Muslims in Ottoman Cyprus and the Mediterranean World, 1571-1640*, Newyork 1993, s. 212-239.
 Karaca, Behset, “XVI. Asırda Teke Yöresinden Kıbrıs'a Yapılan Sürgünler”, *Osmanlı*, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 649-652;
 Mert, Özcan, “Şerifî'nin Fetihname-i Kıbrıs'ı”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, 4-5, İstanbul 1974, s. 49-78.
 Orhonlu, Cengiz, “Osmanlı Türklerinin Kıbrıs Adasına Yerleşmesi”, *Milletler Arası Birinci Kıbrıs Tetkikleri Kongresi (14-19 Nisan 1969)*, Ankara 1971, s. 91.
 Selaniki Mustafa Efendi, *Tarih-i Selaniki*, I, (Haz. Mehmet İpşirli), İstanbul 1989, s. 77-79.
 Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi III/1*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988, s. 9-14.